

صندوق های بازنشستگی و راه های مقابله با بحران مالی جهانی

در این سرفصل همچنین می خوانید:

۳۳ صنعت نفت: بین المللی و بهینه سازی

۳۴ فراز و نشیب

۳۹ ادعای میراث قبل از اثبات برادری

۴۰ پایان ۶۵ سال اقتدار

۴۰ مراسم تجلیل از دکتر منوچهر فرهنگ

عدم افزایش مناسب حقوق و افزایش نرخ بیکاری و در نتیجه کاهش نسبت پوشش حمایتی (Support Coverage Ratio)، به ویژه برای صندوق های عمومی

از آنجا که هر سال میزان مستمری ها باید هم جهت با نرخ تورم افزایش یابند، در رو یارویی با بحران مالی و کاهش ورودی ها، صندوق ها دچار مشکل در پرداخت ها می شوند. در صورتی که افزایش مستمری با نرخ تورم سازگار نباشد، در معیشت بازنشستگان اثر خواهد گذاشت.

با توجه به هزینه های بالای درمان، به نظر می رسد این بخش نیز یکی از پُرچالش ترین مباحث در سیستم های بازنشستگی خواهد بود. از این دیدگاه می توان دریافت که بحران مالی، تعادل منابع و مصارف صندوق های بازنشستگی را به هم خواهد زد. از آنجا که صندوق های بازنشستگی ایران از نوع "نظام بازنشستگی با مزایای معین" هستند، تأثیر این بحران بر صندوق ها زیاد است، اما سریع نخواهد بود.

در صورت کسری منابع صندوق های عمومی، دولت موظف به تأمین کسری است. بنابراین تأثیر بحران بر مشترکان صندوق ها به شکل مستقیم نخواهد بود. در چنین مواردی، معمولاً دولت باید منابع لازم را برای پرداخت مستمری ها تأمین کند. تأثیر بحران اقتصادی بر صندوق های مستقل، بیش از صندوق های عمومی است. کاهش شدید دارایی های صندوق ها سبب می شود در چگونگی افزایش مستمری ها و شرایط بازنشستگی تجدیدنظر شود.

آثار بحران بر صندوق های بازنشستگی

با توجه به وابستگی درآمدهای دولت به نفت و همبستگی سایر منابع درآمدی دولت با نفت، بحران مالی جهانی با تأخیر گریبانگیر اقتصاد ایران نیز شده است. در این میان صندوق های بازنشستگی به عنوان یکی از اجزای سیستم اقتصادی ایران، به سهم خود از این مسأله تأثیر پذیرفته است. این آثار را می توان به دو بخش مهم تأثیرات مستقیم و سریع و تأثیرات غیرمستقیم و بلندمدت طبقه بندی کرد که اثرات مستقیم و سریع

تحلیلی از دکتر مهدی کرباسیان، رییس هیأت رییس صندوق های بازنشستگی صنعت نفت

کشور و کاهش ذخایر بین المللی ایران خواهد شد.

کاهش درآمدهای مالیاتی

دومین منبع درآمدی دولت که تحت تأثیر بحران مالی و اقتصادی قرار می گیرد، منابع مالیاتی است. در بخش مالیات های مستقیم، مالیات شرکت ها و در بخش مالیات های غیرمستقیم، مالیات بر واردات، سهم عمده ای از درآمد مالیاتی کشور را به خود اختصاص می دهند، به گونه ای که در ۳ سال برنامه چهارم، سهم مالیات شرکت ها تقریباً ۵۰ درصد و سهم مالیات بر واردات تقریباً ۲۶ درصد از درآمدهای مالیاتی دولت بوده است. از طرفی چون بیشتر شرکت های ایرانی صادرکننده یا مشکل دسترسی به منابع مالی خارجی روبه رو هستند، با بروز بحران مالی، مشکل آنها در تأمین نقدینگی مورد نیازشان بیش از پیش نمایان می شود. از طرف دیگر انتظار می رود به علت کاهش درآمد ارزی کشور، واردات کالا کاهش پیدا کند. در نتیجه مالیات بر واردات که سهم زیادی در درآمدهای مالیاتی دولت دارد، کاهش پیدا می کند.

تأثیر بحران اقتصادی بر نظام تأمین اجتماعی

اثرات منفی بحران اقتصادی بر صندوق های بازنشستگی عبارت خواهند بود از:

- کاهش شدید ارزش دارایی های صندوق ها به دلیل کاهش قیمت سهام، کاهش قیمت مستغلات و رکود حاکم بر این بخش
- کاهش ورودی های صندوق (حق بیمه)، به علت

صندوق های بازنشستگی در سراسر دنیا از بزرگترین نهاد های مالی و سرمایه گذاری هستند. به همین دلیل است که از بحران مالی حاکم بر جهان سرمایه داری تأثیر بسیار زیادی پذیرفته اند. بر پایه گزارش سازمان بین المللی تأمین اجتماعی (ISSA)، تنها در آمریکا ارزش دارایی طرح های بیمه های اجتماعی و صندوق های بازنشستگی ۴ هزار میلیارد دلار کاهش پیدا کرده است، در حالی که سایر کشورها نیز از این اثرات بی بهره نمانده اند.

آثار و پیامدهای بحران

عمده ترین اثرات بحران مالی کنونی بر اقتصاد ایران به شرح زیر است:

- کاهش قیمت نفت و در نتیجه کاهش بودجه کشور
- کاهش صادرات و واردات
- افزایش نرخ ارز
- رکود بازار سرمایه
- کمبود نقدینگی در بازار پول
- افزایش ریسک در بازار تأمین اطمینان (بیمه).

کاهش درآمد نفت

سهم کمتر نفت نسبت به سال گذشته در بودجه سال ۸۸ گویای آثار بحران مالی جهان بر اقتصاد ایران است. بدیهی است از آنجا که بیش از ۷۰ درصد درآمدهای مستقیم و غیرمستقیم کشور به درآمد ارزی ناشی از فروش نفت وابسته است، درآمد ارزی و ریالی کشور نیز کاهش خواهد یافت. این امر احتمالاً باعث عدم تعادل در موازنه پرداخت های

بحران مالی، در قالب کاهش ارزش دارایی‌های بوری و غیربوری (به جز پول نقد، موجودی‌های بانکی و اوراق قرضه) و آثار غیرمستقیم و بلندمدت آن به صورت سقوط قیمت نفت و کاهش توانایی شرکت‌هایی که محصولات صادراتی دارند در پرداخت حق بیمه‌ها و سایر تعهدات مالی که باعث افزایش مطالبات معوق صندوق از کارفرما می‌شود بروز خواهند کرد.

اثر بر کاهش ارزش دارایی‌های بوری و املاک

از مقایسه شاخص بورس در حدود ۱۰ هزار و ۸۶ واحد در شهریور ۸۷ با میزان این شاخص در حال حاضر در حدود ۸ هزار و ۲۹۷ واحد می‌توان دریافت که افت زیادی در قیمت دارایی‌های بوری اتفاق افتاده است. علاوه بر کاهش قیمت سهام که تأثیر بسیار زیادی بر جمع ارزش دارایی‌های صندوق گذاشته است، عدم تحقق سود پیش‌بینی شده شرکت‌ها و کاهش این سود در سال ۸۷ و اعلام پیش‌بینی بدبینانه شرکت‌های بوری در مورد سودآوری سال ۸۸ نیز به کاهش ارزش دارایی‌ها دامن زده و خواهد زد. بنابراین همان‌گونه که سود در بورس به دو دلیل افزایش قیمت سهام و پرداخت سود نقدی حاصل می‌شود، ضرر حاصل نیز در حال حاضر به همین دو علت باعث کاهش شدید ارزش دارایی‌های بوری شده است. در این میان، نوسانات قیمت‌های جهانی متأثر از بحران مالی و تأثیر آن بر عملکرد شرکت‌ها - که به دفعات موجب تغییر پیش‌بینی درآمدها می‌شود - باعث افزایش عدم اعتماد در سرمایه‌گذاری‌های بوری شده است. به علاوه، کنترل قیمت مسکن در چند ماه گذشته که با کنترل نقدینگی اتفاق افتاد، در کنار بحران مالی کنونی باعث کاهش ارزش دارایی‌های صندوق‌ها در بخش املاک و مستغلات شده است.

راه‌های پیشنهادی برون رفت از بحران، بسته به تأثیر بحران‌های مالی در هر منطقه، کشور و فرهنگ ممکن است متفاوت باشد. برای مثال، دیدگاه‌های ملی و دینی و میزان توسعه‌یافتگی کشورها می‌تواند بر این پیشنهادها مؤثر باشد. در این زمینه با توجه به این که در ایران، در مورد تکریم بازنشستگان تأکید زیادی وجود دارد، نوع نگاه کلی در عبور از این بحران ممکن است با دیگر کشورها متفاوت باشد. به این ترتیب که تمام تلاش‌ها برای کاهش تأثیر منفی بحران، برای این گروه از افراد جامعه است. به خصوص که صندوق‌های ایران همگی دارای نظام «بازنشستگی با مزایای معین» هستند و بازنشستگان در طول مدت اشتغال کسورات مورد انتظار را به صندوق‌های خود پرداخت کرده‌اند.

ایران کشوری در حال توسعه است. برابر گزارش اخیر کارشناسان بانک جهانی، تأثیر بحران‌های مالی در درازمدت بر خانوارهای کشورهای در حال توسعه مخرب‌تر از تأثیر این بحران‌ها در کشورهای توسعه یافته است. از این رو توجه به بازنشستگان که نسبت به شاغلان آسیب‌پذیری بیشتری دارند اهمیت بیشتری می‌یابد.

سیاست‌های مقابله

● خودداری از تغییرات اساسی و شتابزده در سیستم پیشنهادهایی که به منظور مقابله با بحران موجود می‌توان مطرح کرد:

● ارزیابی محاسبات بیمه‌ای صندوق‌ها و مقایسه نتایج به دست آمده با دوره قبل و یافتن راهکارهای مناسب پس از انجام ارزیابی

● خودداری از تغییرات سیستمیک در طول بحران و اکتفا کردن به تغییرات پارامتریک در صورت لزوم

● تصمیم‌سازی به گونه‌ای که بازنشستگان - که حق بیمه خود را در دوران رونق پرداخت کرده‌اند - آسیب نبینند

● بازنگری در سرمایه‌گذاری‌ها و سعی

● اطلاع‌رسانی شفاف به مشترکان صندوق‌ها

● پرهیز از بازنشستگی‌های پیش از موعد و تشویق کارکنان صندوق به ادامه کار تا حد ممکن برای عبور از بحران

● اجبار دولت به کارفرمایان برای پرداخت حق بیمه‌ها با استفاده از روش‌های مناسب از جمله در اختیار قرار دادن وام به کارفرمایان

● بر افزایش نقدینگی‌ها

● بررسی برای پرداخت‌های غیرنقدی به بازنشستگان به نحو مناسب

● دریافت نظرات و تجارب کارشناسان در امر تأمین اجتماعی از سازمان‌های بزرگ بین‌المللی به شکل مستمر با توجه به ویژگی‌های مختلف. ■

● در اختیار قرار دادن وام‌های بلندمدت از سوی دولت به صندوق‌ها برای جلوگیری از تبعات عدم تعادل منابع و مصارف در صندوق‌های بازنشستگی

● ایجاد سیستم‌های نظارتی مناسب برای جلوگیری از هزینه‌های نا به جا و نادرست در سازمان‌ها و ایجاد فرهنگ صرفه‌جویی بیشتر

صنعت نفت: بین‌المللی و بهینه‌سازی

گزارش ماهنامه «اقتصاد ایران» از چهاردهمین نمایشگاه بین‌المللی صنایع نفت، گاز و پتروشیمی

اردیبهشت ماه سال جاری، همانند سال‌های گذشته شاهد برگزاری نمایشگاه نفت در محل دائمی نمایشگاه‌های تهران بودیم. چهاردهمین نمایشگاه نفت، گاز و پتروشیمی در شرایطی برگزار شد که بیش از یکصد سال از اکتشاف نفت در ایران می‌گذرد. این نمایشگاه که از برجسته‌ترین رویدادهای صنعت نفت در جهان محسوب می‌شود، هر ساله میزبان صدها شرکت خارجی و داخلی است و در عین حال علاوه بر نمایش توانمندی‌های گسترده علمی، تکنولوژیکی و فنی شرکت‌های ایرانی، مؤید این نکته نیز می‌باشد که شرکت‌های ایرانی با تکیه بر خودتکایی و توسعه فن‌آوری‌های

گوناگون توسط نیروی انسانی ماهر ایرانی، به بازارهایی و برای بازارهای داخلی و منطقه‌ای می‌اندیشند و توان رقابت در بازارهای جهانی را نیز در بسیاری از فن‌آوری‌ها دارند. اینها بخشی از سخنان غلامحسین نوذری، وزیر نفت کشور بود که در روز افتتاحیه چهاردهمین نمایشگاه بین‌المللی نفت، گاز و پتروشیمی در تهران ایراد شد.

همچنین مراسم افتتاحیه پس از نطق وزیر نفت، با سخنرانی پرویز داوودی، معاون اول ریاست جمهوری ادامه یافت. داوودی در سخنان خود به ارایه آمار و ارقامی در رابطه با نمایشگاه مذکور پرداخت تا فضای نمایشگاه چهاردهم را به لحاظ کمی توصیف کرده باشد. نمایشگاه مذکور که در ۳۲ سالن سرپوشیده و فضایی به مساحت ۶۵ هزار متر مربع برگزار شده بود، حضور تعداد قابل توجهی از شرکت‌های خارجی را از ۳۳ کشور جهان - از جمله انگلستان و آمریکا - نشان می‌داد که این میزان از رشد ۲۵ درصدی کشورهای شرکت‌کننده در این نمایشگاه خبر می‌داد. در طول برگزاری نمایشگاه، گفت‌وگوهای نیز از سوی مسؤولان انرژی کشور در سالن‌های نمایشگاه برگزار شد. در این راستا، گفت‌وگویی خبری در دومین روز برگزاری نمایشگاه صورت پذیرفت که در آن، مهندس عباس کاظمی، مدیر عامل شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت، دکتر امینی، مدیر پروژه سامانه هوشمند کارت سوخت، دکتر آرمودلی، مدیر عامل سازمان انرژی‌های نو و مهندس خطاطی، رییس برنامه‌ریزی انرژی وزارت نفت، اقدام به ایراد سخن در میان خبرنگاران و حاضران نمودند. بیشتر مطالب مطرح شده در حاشیه نمایشگاه مذکور، در راستای بهینه‌سازی مصرف انرژی صورت پذیرفت که در نهایت با پرسش و پاسخ خبرنگاران پایان یافت.

در مجموع، نمایشگاه چهاردهم در حالی برگزار شد که کشور آلمان، چین و انگلستان به ترتیب با ۹۰، ۷۴ و ۴۶ مؤسسه شرکت‌کننده، بیشترین حضور را به لحاظ تعداد دارا بودند.